

RADIONICA

KONZERVATORSKA I RESTAURATORSKA DOKUMENTACIJA

Priredili:

Lana Križaj, Ana Vranić, Ivana Haničar, Azra Suljić, Damir Matošević

Izvještaj

U okviru Radionice predstavljena su četiri hrvatska informacijska sustava s područja zaštite kulturne baštine.

Namjera Radionice bila je sve zainteresirane, a ponajprije konzervatore, restauratore i ostale sudionike u zaštiti kulturne baštine ili srodnim djelatnostima, upoznati s postojećim informacijskim sustavima u Hrvatskoj, bez obzira na to radi li se o sustavima koje razvijaju nadležna upravna tijela, znanstvene ustanove i strukovna udruženja ili o onima koji su rezultat izvaninstitucionalnih inicijativa. Na predstavljenim primjerima pokušali smo prepoznati zajedničke potrebe, utvrditi zajedničke standarde i ispitati interoperabilnost postojećih sustava.

Ana Vranić (Prilog 1) iz Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu predstavila je *Digitalni katastar kulturnih dobara Grada Zagreba*. Radi se o geografsko-informacijskom sustavu za evidentiranje i inventariziranje nepokretnih kulturnih dobara, razvijenom unutar Zavoda, s ciljem što djelotvornijeg upravljanja nepokretnim kulturnim dobrima na području njegove nadležnosti. Sustav objedinjuje tekstualne podatke pohranjene u relacijskoj bazi podataka s tematskom topološkom kartom nepokretnih kulturnih dobara, načinjenoj na podlozi digitalne katastarske karte Grada. U okviru redovne djelatnosti Zavoda, sustav služi kao osnovni izvor podataka u vođenju upravno-pravnog postupka za razne vrste radova na kulturnim dobrima, a naročito pri izradi konzervatorske dokumentacije kao podloga za utvrđivanje sustava mjera zaštite za pojedina kulturna dobra, posebice pri izradi konzervatorskih podloga za razvojne i prostorne planove.

Ivana Haničar i Azra Suljić (Prilog 2) predstavile su projekt *ARNA – Arhitektonsko naslijeđe online*, koji je pokrenula Sekcija “Arhitektonsko naslijeđe” osnovana 2002. u okviru Društva arhitekata Zagreba, s osnovnim ciljem populariziranja i zaštite graditeljskog naslijeđa. Namjera je projekta ARNA stručnoj i široj javnosti predstaviti dosad prikupljene i obrađene materijale referentnih primjera, korištenjem novih informatičkih tehnologija. Baza podataka o građevinama, jednostavna za korištenje i pretraživa po nekoliko ključeva (arhitekt, period, adresa, namjena i sl.), bit će putem interneta dostupna na hrvatskom i engleskom jeziku.

Damir Matošević iz Muzeja grada Rovinja upoznao nas je s *Bazom podataka arheološke dokumentacije*, razvijenom za potrebe vođenja muzejske dokumentacije arheološke zbirke Muzeja. Riječ je o relacijskoj bazi podataka koja, uz glavnu bazu inventara muzejskih predmeta, sadrži cijeli niz pomoćnih datoteka kao što su fototeka, reversi, izložbe, istraživanja, popis arheoloških lokaliteta itd. Paralelno se, zasad odvojeno, no s namjerom povezivanja u jedinstven geografsko-

-informacijski sustav, razvija baza podataka arheološke topografije Rovinjštine, koja sadrži zbirku digitaliziranih geokodiranih karata u mjerilu 1:25.000 i 1:100.000, s ucrtanim arheološkim lokalitetima. Time ovaj informacijski sustav nadilazi okvire isključivo muzejskih potreba i može poslužiti kao izvor podataka za konzervatorska istraživanja, a naročito za izradu konzervatorskih podloga za razvojne i prostorne planove.

Lana Križaj (Prilog 3) iz Ministarstva kulture predstavila je *Informacijski sustav kulturne baštine RH "Teuta"*. Sustav je razvijen ponajprije za potrebe obavljanja poslova na zaštiti i očuvanju kulturne baštine, ali je isto tako namijenjen i široj stručnoj zajednici, a njegovim postavljanjem na internet bit će dostupan i najširoj javnosti. Okosnicu sustava čini Središnji inventar kulturne baštine RH, a sustavom su obuhvaćene i dokumentacijske zbirke s područja kulturne baštine (fototeka, planoteka, mikrofilm), Registar kulturnih dobara RH, prijedlozi programa zaštitnih radova na spomenicima kulture, adresar osoba i ustanova relevantnih za zaštitu kulturne baštine, te cijeli niz pomoćnih datoteka, neophodnih za funkcioniranje službe zaštite spomenika kulture.

Zaključci

Svi predstavljani informacijski sustavi primjeri su inventara kulturnih dobara, bilo da su omeđeni na neko uže područje, primjerice Grad Zagreb u prva dva slučaja ili na područje Rovinjštine u slučaju grada Rovinja, bilo da pokrivaju područje cijele RH, kao što je slučaj s *Informacijskim sustavom kulturne baštine RH "Teuta"* koji razvija Ministarstvo kulture.

Nadalje, svi se ovi sustavi uglavnom bave nepokretnim kulturnim dobrima. Tako, primjerice, i sustav Muzeja grada Rovinja, ponajprije razvijen za potrebe vođenja muzejske dokumentacije, sadrži i digitalnu zbirku geokodiranih karata s ucrtanim arheološkim lokalitetima, čime predstavlja primjer baze podataka arheološke topografije, odnosno nepokretnih kulturnih dobara.

Možemo reći da su tri sustava proizašla iz potreba pojedinih upravnih tijela i ustanova za što učinkovitijim obavljanjem njihove djelatnosti, dok je *ARNA – Arhitektonsko naslijeđe online*, kao jedina inicijativa koja potječe iz nevladinih ili neupravnih tijela, više okrenuta široj javnosti.

No, bez obzira na motive koji su potaknuli izgradnju svakog od tih sustava, konačna im je namjera zajednička, a to je, u najširem smislu, očuvanje kulturne baštine.

Iako njihova usklađenost s međunarodnim standardima,¹ a tu se ponajprije radi o smjernicama i preporukama Vijeća Europe za dokumentiranje i inventariziranje kulturne baštine, varira od sustava do sustava, ipak možemo zaključiti da su praksa i srodne potrebe kojima su ti sustavi trebali udovoljiti,

¹ Više o tome vidjeti u: Križaj, Lana. Inventari spomenika kulture : standardi i smjernice za njihovu izradu. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 122-130.

iznjedrili temeljnu standardizaciju, kao preduvjet za povezivanje i pretraživanje ovakvih distribuiranih sustava.

No, govoreći o pitanjima standardizacije i normizacije, naša najbolnija točka još uvijek ostaje nepostojanje jedinstvene klasifikacije i nomenklature kulturne baštine. To je problem koji je već davno dijagnosticiran, ali unatoč svim ranijim pokušajima, a najrecentniji i najsustavniji bio je onaj I. Maroevića iz 1987.,² on do danas nije riješen.

Ipak, vidimo da su se i na tom području počeli događati stanoviti pomaci, dobrim dijelom ohrabreni i postojanjem ovog seminara, pa vjerujemo da će i ova Radionica doprinijeti bržem rješavanju tog problema.

Na kraju, spomenimo još jednu specifičnost koja se pojavila u okviru radionice *Konzervatorska i restauratorska dokumentacija*. Budući da se radi o začecima izgradnje geografsko-informacijskih sustava kulturne baštine, bez kojih je danas svaki ozbiljniji rad na području zaštite nepokretnih spomenika kulture nezamisliv, ova se Radionica može smatrati početkom stručnih rasprava na tu temu.

² Maroević, Ivo. Model dokumentacije za izradu povijesno-umjetničke topografije na području Hrvatske s mogućnošću primjene automatske obrade podataka. // *Vijesti muzealaca i konzervatora* 2-3(2001), 82-117.

WORKSHOP

CONSERVATION AND RESTORATION DOCUMENTATION

Prepared by:

Lana Križaj, Ana Vranić, Ivana Haničar, Azra Suljić, Damir Matošević

Report

Four Croatian information systems from the field of the protection of cultural heritage have been presented within the framework of this workshop.

The purpose of the workshop was to inform all interested parties, primarily conservators, restorers and other participants in the protection of cultural heritage or similar activities, of the existing information systems in Croatia, regardless of whether they had been developed by the competent administrative bodies, scientific institutions, professional associations or have resulted from non-institutional initiatives. Using the presented examples, we tried to identify common needs, establish joint standards and examine the inter-operability of the existing systems.

Ana Vranić (Appendix 1) from the Municipal Institute for the Protection of Cultural and Natural Monuments in Zagreb presented the *Digital Catastre of the Cultural Goods of the City of Zagreb*. It is a geographical-information system of recording and registering immovable cultural goods, developed within the Institute with a view to managing as effectively as possible immovable cultural goods in the area of the Institute's competence.

The system integrates textual data stored in the relational database with a thematic topological map of immovable cultural goods made on the background of a digital map of the city.

Within the regular activity of the Institute, the system serves a basic source of information when conducting administrative legal procedures for various types of works on cultural goods, and especially in the elaboration of conservation documentation as the background for establishing a system of measures for the protection of specific cultural goods, above all, in the working out of conservation guidelines for development and regional plans.

Ivana Haničar and Azra Suljić (Appendix 2) presented the project *ARNA – Architectural Heritage Online*, initiated by the section "Architectural Heritage" founded in 2002 within the framework of the Zagreb Architects' Association, with the basic goal of popularising and protecting the built heritage.

The intention of the ARNA project is to present to the professional and broader public referral exemplar materials hitherto collected and processed through new information technologies. The database on buildings is easy to use and can be searched by a number of keys (architect, period, address, function, etc.) and will be made accessible on the Internet in Croatian and English.

Damir Matošević from the Museum of the City of Rovinj informed us about the *Archaeological Documentation Database*, developed for the needs of keeping the Museum's documentation on its archaeological collection.

It is a relational database containing, in addition to the main base of the museum's exhibits inventory, a number of auxiliary databases such as the photo library, receipts, exhibitions, excavations, list of archaeological sites, etc. Parallel, for the time being separately but with a view to connecting it into a unique geographical-informational system, a database of the archaeological topography of the Rovinj region has been developed, containing a collection of digitized geo-coded maps in the scale of 1:25.000 and 1:100.000, with marked archaeological sites. This way the information system transcends the narrow framework of museum needs and can serve as a source of data for conservation research, particularly for the working out of conservation guidelines for development and regional plans.

Lana Križaj (Appendix 3) from the Ministry of Culture presented the *Information System of the Cultural Heritage of the Republic of Croatia – "Teuta"*. The system was primarily developed for the needs of conducting work on the protection and preservation of cultural heritage but is likewise intended for the wider professional community and when included on the Internet will be accessible to the broader public.

The mainstay of the system is the Central Inventory of the Cultural Heritage of the Republic of Croatia and it includes the documentation collections from the field of cultural heritage (photo library, plan library, microfilm), Register of cultural goods of the Republic of Croatia, proposed programmes of protection works on cultural monuments, address book of persons and institutions relevant for the protection of cultural heritage and a whole series of auxiliary databases, indispensable for the functioning of the service for the protection of cultural monuments.

Conclusions

All the presented information systems are examples of inventories of cultural goods, whether limited to a more narrow field, for example the City of Zagreb in the first two cases, or the Rovinj region in the case of the City of Rovinj, or else cover the entire area of the Republic of Croatia, as in the instance of ISCH "Teuta" developed by the Ministry of Culture.

Furthermore, all these systems are mainly concerned with immovable cultural goods, with the exception of the system of the Museum of the City of Rovinj which was developed for the purpose of keeping the museum documentation but which also contains a digital collection of geo-coded maps with marked archaeological sites, thus serving as an example of an archaeological topography database that also concerns immovable cultural goods.

We can say that the three systems resulted from the need of specific administrative bodies and institutions to carry out their activities more efficiently, while the only initiative originating from non-governmental or non-administrative bodies is ARNA – *Architectural Heritage Online* that is primarily intended for the broader public rather than for users from the institution itself.

However, regardless of the motives behind the development of each of these systems, their final objective is the same, namely, the preservation of cultural heritage in the widest sense of the word.

Although their alignment with international standards,¹ and before all the guidelines and recommendations of the Council of Europe for documenting and making inventories of cultural heritage, varies from system to system, we can nevertheless conclude that practical and similar needs that were to be met by the development of these systems gave rise to an essential standardisation as the precondition for connecting and searching the systems thus distributed.

Speaking, however, of issues regarding the standardisation and setting of norms, our weakest point remains the lack of an integral cultural heritage classification and nomenclature. It is a problem diagnosed long ago and in spite of all the previous attempts, the most recent and systemic being I. Maroević's from 1987,² it has not as yet been solved.

Nonetheless, given that specific breakthroughs are apparent in this field as well, in part encouraged by this Seminar, we believe that the Workshop will contribute to the speedier resolution of this problem.

In conclusion, let us mention another specific feature that emerged within this Workshop, namely, the inception of the development of a geographical-information system of cultural heritage without which any serious work in the field of protecting immovable cultural monuments is inconceivable today, and thereby making this too the beginning of expert discussions on that topic.

¹ For more see: Križaj, Lana. *Inventari spomenika kulture : standardi i smjernice za njihovu izradu* = Monument inventories : standards and guidelines for their creation. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Pp. 122-130.

² Maroević, Ivo. *Model dokumentacije za izradu povijesno-umjetničke topografije na području Hrvatske s mogućnošću primjene automatske obrade podataka*. // *Vijesti muzealaca i konzervatora* 2-3(2001), 82-117.

PRILOG 1

DIGITALNI KATASTAR KULTURNIH DOBARA GRADA ZAGREBA GEOGRAFSKI INFORMACIJSKI SUSTAV EVIDENCIJE NEPOKRETNIH KULTURNIH DOBARA

Aleksander Laslo, Sanja Veršić, Ana Vranić

Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode
zastita.spomenika@zagreb.htnet.hr

Grad Zagreb

Grad Zagreb glavni je i najveći grad Republike Hrvatske. Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko, političko i administrativno središte Republike Hrvatske sa sjedištem Sabora, Predsjednika i Vlade Republike Hrvatske.

U pisanim se izvorima Zagreb prvi puta spominje 1094. prigodom utemeljenja Biskupije, a 1242. hrvatsko-ugarski kralj Bela IV proglašava Gradec – građanski Zagreb slobodnim kraljevskim gradom. U dokumentima Zagreb se kao glavni grad Hrvatske prvi puta spominje 1557., dok se 1669. godina, kada isusovci osnivaju prvu gimnaziju i Akademiju, smatra godinom utemeljenja Zagrebačkog sveučilišta. Sjedište Hrvatskoga kraljevskog vijeća – tadašnje zemaljske vlade, preseljeno je 1776. iz Varaždina u Zagreb. Sabor Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. proglašava nezavisnost i suverenost Republike Hrvatske, a Zagreb postaje glavni grad.

Prema popisu provedenom 2001. godine Grad Zagreb broji 779.145 stanovnika na upravnom teritoriju od 641.355 km², s prosječnom gustoćom naseljenosti od 1.380 st/km². Broj domaćinstava iznosi oko 307.300, u aglomeraciji od 70 naselja, upravno organiziranoj u 17 gradskih četvrti. Uže gradsko područje – gradsko naselje Zagreb – zaprema površinu od približno 220 km².

Grad Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, ima Ustavom određen poseban status iz kojega proizlazi da obavlja poslove iz samoupravnog djelokruga grada i županije te poslove državne uprave koje obavljaju upravna tijela Grada Zagreba. Tijela su gradske uprave Gradska skupština kao predstavničko tijelo, Gradonačelnik i Gradsko poglavarstvo kao nositelji izvršne vlasti.

U ustroju i djelokrugu gradskih upravnih tijela djeluje jedanaest gradskih ureda i četiri gradska zavoda koji su za svoj rad odgovorni Gradonačelniku i Gradskom poglavarstvu, među njima Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode.

Konzervatorska služba Grada Zagreba

Kulturna dobra, u smislu odredbi noveliranoga hrvatskog *Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* iz 1999., od interesa su za Republiku Hrvatsku i uživaju njezinu osobitu zaštitu. Svrha je zaštite kulturnih dobara zaštita i očuvanje kulturnih

dobara u neokrnjenom i izvornom stanju, te prenošenje kulturnih dobara budućim naraštajima; stvaranje povoljnijih uvjeta za opstanak kulturnih dobara i poduzimanje mjera za njihovo redovito održavanje; sprečavanje svake radnje kojom bi se izravno ili neizravno mogla promijeniti svojstva, oblik, značenje i izgled kulturnog dobra i time ugroziti njegova vrijednost; sprečavanje protupravnog postupanja i protupravnog prometa kulturnim dobrima, te nadzor nad iznošenjem i uvozom kulturnih dobara; uspostavljanje uvjeta da kulturna dobra prema svojoj namjeni i značenju služe potrebama pojedinca i općem interesu.

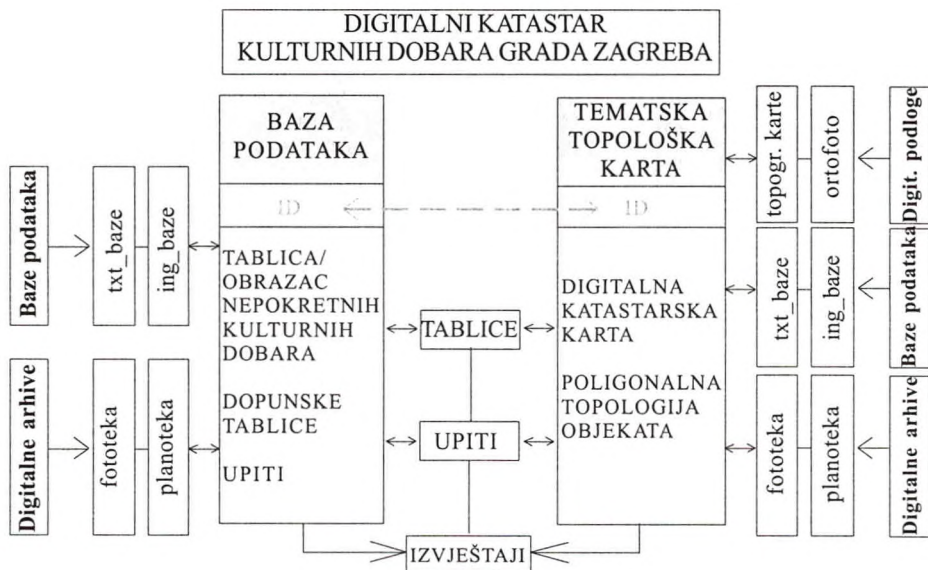
Kulturna su dobra pokretne i nepokretne stvari od umjetničkog, povijesnog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja; arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost; nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština; zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima.

Konzervatorski rad u Hrvatskoj datira od 1850. i Kukuljevićeva osnutka *Društva za jugoslavensku povestnicu i starine*. Danas je briga za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara u nadležnosti Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine i jedanaest konzervatorskih odjela na području Republike Hrvatske, a za područje Grada Zagreba nadležan je Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu.

Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu obavlja poslove koji se odnose na istraživanje i planiranje zaštite spomenika kulture i prirode, konzervatorske uvjete i dozvole, konzervatorski konzalting, izradu konzervatorske dokumentacije, zaštitu zelenila te na druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost.

Razmatrajući vrste kulturnih dobara, unutar cjelokupnog korpusa kulturne baštine koja je Gradskom zavodu povjerena u nadležnost značajno preteže obujam nepokretnih kulturnih dobara, te se djelokrug Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu proteže na dvanaest zaštićenih povijesnih graditeljskih cjelina ukupne površine 35,1 km², pri čemu povijesno središte grada, zaštićena *Povijesna urbana cjelina Grad Zagreb* zaprema površinu od 29,4 km², s 27.927 k.č. i 17.073 zgrade. Nadalje, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu nadležan je za poslove zaštite i očuvanja 413 pojedinačno zaštićenih građevina i povijesnih sklopova na gradskom području.

Primjenjujući informatičku tehnologiju i koristeći komercijalne aplikacije za rad s relacijskim bazama podataka te rad s vektorskom grafikom, s ciljem što djelotvornijeg upravljanja nepokretnim kulturnim dobrima na području svoje nadležnosti, Gradski zavod razvija geografski informacijski sustav za inventariziranje i evidentiranje nepokretnih kulturnih dobara s radnim nazivom *Digitalni katastar kulturnih dobara Grada Zagreba* (Slika 1). Do sada je obrađena evidencija zaštićenih građevina i povijesnih sklopova na području grada, u tijeku je inventariziranje i kategorizacija ukupnoga građevnog fonda na području *Povijesne urbane cjeline Grad Zagreb*. Konačni je cilj postavljanje preglednika nepokretnih kulturnih dobara grada na interno računalno umreženje gradske uprave (u sklopu projekta *e-city*), kao i na službene mrežne stranice Gradskog poglavarstva.

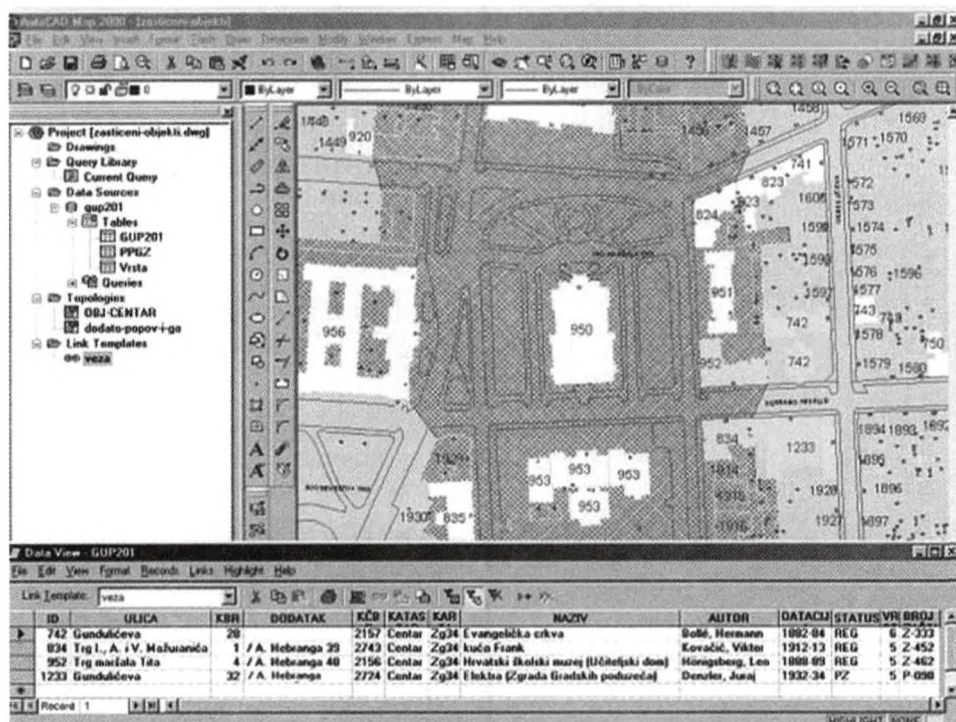
Slika 1. Shema Geografskog informacijskog sustava za inventariziranje i evidentiranje nepokretnih kulturnih dobara

U okviru redovne djelatnosti Gradskog zavoda, *Digitalni katastar kulturnih dobara Grada Zagreba* koristi se kao osnovni izvor podataka u vođenju upravno-pravnog postupka za razne vrste radova na kulturnim dobrima, a naročito pri izradi konzervatorske dokumentacije, kao podloga za utvrđivanje sustava mjera zaštite za pojedina kulturna dobra, napose pri izradi konzervatorskih podloga za razvojne i prostorne planove.

Digitalni katastar kulturnih dobara Grada Zagreba

Prostorna identifikacija štićenoga nepokretnoga kulturnog dobra, uvažavajući pravnu osnovu njegove zaštite, počiva na egzaktnom utvrđivanju prostornih međa zaštite, a to su međe jedne ili više pripadajućih katastarskih čestica, pri čemu se ujedno utvrđuje i stanje vlasništva nad određenim kulturnim dobrom.

Digitalna evidencija nepokretnih kulturnih dobara ove prostorne podatke, tematski kartirane na podlozi službene digitalne katastarske karte, jedinstvenim (jednoznačnim) identifikacijskim ključem (*primary key* – ID) povezuje s pripadajućim opisnim podacima o odnosnim kulturnim dobrima pohranjenima u relacijsku bazu podataka.

Slika 2. Izvod iz tematske topološke karte nepokretnih kulturnih dobara

Baza podataka sadrži tablicu nepokretnih kulturnih dobara s podacima o svakom pojedinom kulturnom dobru, gdje su podaci formirani od nekoliko skupina relevantnih informacija:

- Prostorni podaci o kulturnom dobru obuhvaćaju pripadnost planskom području, gradskom naselju, gradskoj četvrti, zatim adresu, katastarsku česticu građevine, katastarske čestice međa zaštite i katastarsku općinu, te pripadajuću kartografsku sekciju. Unos prostornih podataka podržan je kartiranim atributima i olakšan automatskim filtriranjem/sortiranjem po specifičnim prostornim parametrima.
- Faktografski podaci o kulturnom dobru uključuju naziv građevine odnosno ansambla, ime(na) autora i drugih fizičkih osoba koje su sudjelovale u gradnji (npr., naručitelja gradnje, izvoditelja itd.) te dataciju gradnje, a po spravnijavanju upisa u zemljišne knjige sadržavat će i podatke o aktualnom vlasniku kao i korisniku kulturnog dobra.
- Podaci o uspostavljenoj zaštiti obuhvaćaju status zaštite (registracija, preventivna zaštita), te broj upisa u registar zaštićenih kulturnih dobara s klasifikacijskom oznakom i nadnevkom službenog dokumenta o upisu, a za kulturna dobra zaštićena rješenjem o preventivnoj zaštiti rok isteka

trajanja zaštite. Pri evidenciji stupnjevane kategorizacije zonski štićena građevnog fonda podatak o statusu zaštite proširen je informacijom o kategoriji zonske zaštite.

- Posljednju skupinu čine uputni izvodi iz fototeke i planoteke u rasterskom i vektorskom grafičkom formatu, te poveznice povezanih baza podataka i digitalnih arhiva (fototeka, planoteka, arhivsko gradivo, literatura, podaci o vođenju radova na kulturnom dobru itd.).

Stanoviti dio navedenih podataka, zbog lakšeg unosa i kasnijeg pretraživanja unosi se pomoću *lookup* polja iz povezanih dopunskih tablica i upita (*Tables/Queries*: područje, naselje, gradska četvrt itd.).

Tematska topološka karta nepokretnih kulturnih dobara učinjena je na podlozi digitalne katastarske karte grada pročišćavanjem katastarske podloge i izradom poligonalne topologije objekata. Preko zajedničkog identifikacijskog ključa, pojedinoj štićenoj prostornoj jedinici automatski su poveznicom pridruženi opisni podaci iz pripadajućeg zapisa (*Record*) o kulturnom dobru, pohranjeni u tablici nepokretnih kulturnih dobara baze podataka.

IDENTIFIKACIJSKI LIST

ID: 1233

PODRUČJE: ZAGREB NASELJE: DONJI GRAD GRADSKA ČETVRT: DONJI GRAD

ADRESA: GUNDULICEVA 32 KBR: HEBRANG ANDRIJE

KČBR: 2724 KČBR MEĐA: 2724 K.O.: Centar

KARTA: Zg34

NAZIV: Zgrada HEP (Zgrada Gradskih poduzeća)

PROJEKT: Denzler, Juraj

DATACIJA: 1932-34

VRSTA: Pov. sklop i grad. - civil. grad.

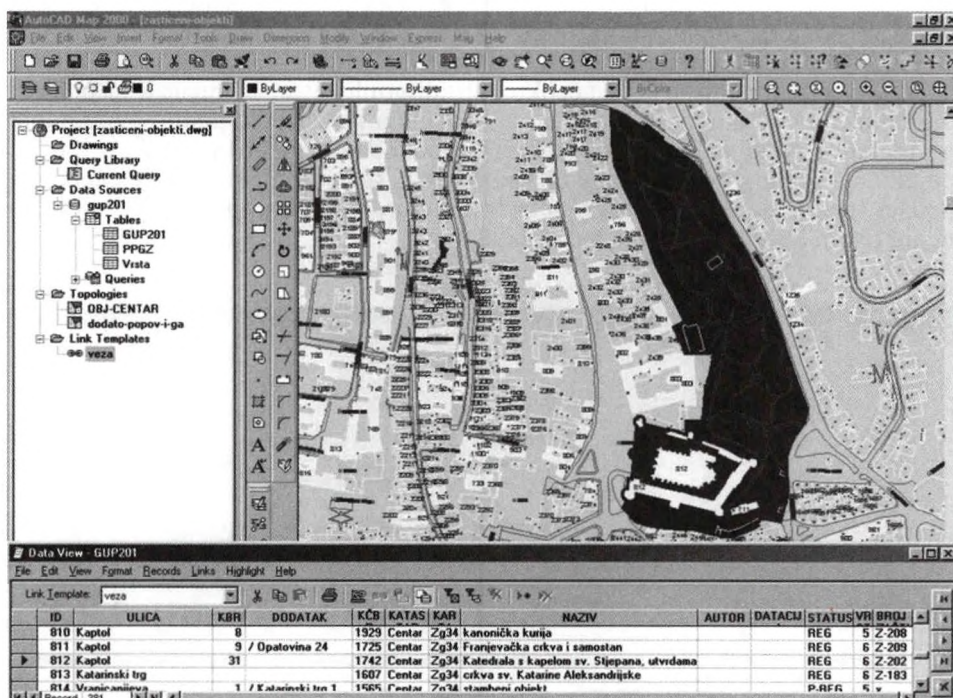
STATUS: BROJ ZAŠTITE: PZ - P-090

KLASA: UP-I-612-08-01-03-25 OD: 11.10.2001 PZ VRIJEDI DO: 11.10.2004

GRADSKI ZAVOD ZA ZAŠTITU SPOMENIKA KULTURE I PRIRODE GRADA ZAGREBA

Slika 3. Obrazac – identifikacijski list nepokretnoga kulturnog dobra – Zgrada HEP-a (Zgrada Gradskih poduzeća), Gundulićeva 32/Ulica A. Hebranga

Za unos podataka u tablicu nepokretnih kulturnih dobara koristi se obrazac (Form) (Slika 3) kojim se, uz upis specifičnih identifikacijskih podataka o pojedinom kulturnom dobru, iz odgovarajućih izbornika učitavaju predefimirani atributi iz dopunskih tablica, te integriraju *thumbnail* položajni plan zoomiran iz topološke karte i aktualna fotografija, a u proširenoj inačici obrasca također izbor informativne slikovne građe u rasterskoj grafici, te orijentacijski prikaz iz aktualnog arhitektonskog snimka u vektorskoj grafici.

Slika 4. Pretraživanje pokretanjem upita na topološkoj karti nepokretnih kulturnih dobara – Kompleks Katedrale Uznesenja Marijina, Nadbiskupskog dvora s kapelom sv. Stjepana, utvrdama i parkom Ribnjakom na Kaptolu

Pretraživanje baze podataka izvodi se korištenjem okvira za dijalog *Find* te pokretanjem filtra i sortiranja, kao i kreiranjem ili pokretanjem prije kreiranih upita (*Queries*), odnosno pokretanjem upita na interaktivnoj topološkoj karti nepokretnih kulturnih dobara (Slika 4).

Za potrebe ispisa iz tablica i upita kreirani su izvještaji (*Reports*) koji se koriste u okviru redovne djelatnosti Gradskog Zavoda ili se kreiraju novi prilagođeni specifičnoj namjeni. Izvještaji kreirani iz tematske topološke karte prema potrebi se koriste i s drugim kartografskim podlogama raznih mjerila u obliku xref i raster img, npr., topografskim ili ortofoto kartama grada. Također se koriste zasebni opisni kao i grafički podaci (u rasterskom i vektorskom formatu) poveznicom ili uputom povezani na pridružene pomoćne baze podataka ili digitalne arhive.

PRILOG 2

ARNA – ARHITEKTONSKO NASLIJEĐE ONLINE

Azra Suljić, Ivana Haničar

Sekcija “Arhitektonsko naslijeđe”, Društvo arhitekata Zagreba
asuljic@inet.hr, ihanicar@hart.hr

Sekcija “Arhitektonsko naslijeđe” osnovana je u proljeće 2002. godine u okviru Društva arhitekata Zagreba (DAZ). Osnovali su je članovi DAZ-a koji se u svom radu češće susreću s graditeljskom baštinom. Koordinatorima Sekcije imenovani su Ksenija Petrić i Stjepan Lončarić.

Organiziranje i pokretanje rada ove Sekcije potaknuto je sviješću o količini problema s kojima se susrećemo u praksi. Jedan od osnovnih problema potreba je za povezanošću javnosti s ustanovama koje se bave arhitektonskim naslijeđem, a zatim i: neupućenost šire javnosti o kvantiteti i vrijednosti naše kulturne baštine, a osobito one arhitektonske, koja je stoga izložena svakodnevnoj devastaciji; potreba za senzibiliziranjem stručne i šire javnosti kroz veću prisutnost u stručnim publikacijama, na izložbama, u školskom programu od najranije dobi, u medijima itd.; nedovoljna priznatost specifične struke, tj. važnosti teme zaštite arhitektonskog naslijeđa; moguće prenamjene povijesne arhitekture; zakonska problematika vezana uz zaštitu i rad na kulturnom naslijeđu; pitanje bespravnih zahvata na arhitektonskom naslijeđu, funkcioniranje inspekcije i sl.

Sekcija se sastaje svakoga prvog ponedjeljka u mjesecu, priprema projekte i raspravlja o problemima vezanim uz arhitektonsko naslijeđe.

Projekt *ARNA – Arhitektonsko naslijeđe online* pokrenut je po osnutku Sekcije.

Cilj je ovog projekta popularizacija graditeljskog naslijeđa u stručnoj i široj javnosti, poticanje suradnje između svih ustanova koje se bave arhitektonskim naslijeđem i ostvarivanje što veće razmjene informacija putem novih medija – interneta.

Očekivani završni proizvod projekta jest multimedijalna baza podataka arhitektonskog naslijeđa na hrvatskom i engleskom jeziku s mogućnošću upotrebe putem interneta, koja će se kontinuirano razvijati i usavršavati.

Bazu čine građevine na području Grada Zagreba koje su na popisima zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara Registra kulturnih dobara RH i koji su do sada objavljeni u Narodnim novinama, a sustavno će se nadopunjavati novim izvodima iz Registra te tematskim cjelinama (monografije, znanstveni radovi, drugi hrvatski gradovi i sl.).

Na uvodnoj stranici bit će označena granica zaštite povijesne urbane cjeline Grada Zagreba i njezine kontaktne zone, koja je i zakonski važeća granica zaštite kao dio Generalnog urbanističkog plana Grada. Katastar Grada podijeljen je u segmente pa ulaskom na pojedini segment karte dobivamo povećanu podlogu s označenim građevinama. Dalje pretraživanje ARNE moguće je odabirom pojedine građevine označene na planu. Pretraživanje je omogućeno i putem ponuđenih kriterija: arhitekt, razdoblje/stil, adresa, namjena i sl.

Rezultat oba načina pretraživanja daje nam identifikacijski list svake građevine koji, uz fotografiju današnjeg stanja, sadrži još podatke o izvornoj i današnjoj namjeni i tipu građevine, parceli, adaptacijama i dogradnjama, godini izgradnje, pravnom statusu zaštite, arhivima i ustanovama koje čuvaju predmetnu građu, te datum unosa i inicijale administratora. Nazivlje će se u bazi uskladiti sa standardima koje razvija Ministarstvo kulture, odnosno s postojećim europskim standardima.¹ Multimedijalne sadržaje čine razne grafičke podloge, izvorni crteži, stare fotografije, fotografije današnjeg stanja, renderirani vizualni prikazi, videograđa za pojedine primjere. Bit će ponuđena i ostala građa koja će se prikupiti za pojedini primjer, kao i poveznice na lokacije gdje se može pronaći dodatna građa. Za podatke o građevinama u ovoj bazi kao izvor navedena je literatura iz koje su preuzeti, odnosno naziv ustanove koja nam je ustupila podatke.

Osim već registriranih nepokretnih kulturnih dobara, baza će sadržavati i građevine na koje bismo željeli usmjeriti pažnju iako za sada nemaju nikakav pravni status zaštite, što se naročito odnosi na arhitekturu 20. stoljeća.

Osim podataka o pojedinoj građevini, na mrežnoj bi se stranici nalazile različite informacije, upute i korisne poveznice na arhitektonsko naslijeđe kao i poveznice na ustanove koje su uključene ili ih želimo uključiti u projekt (Hrvatski restauratorski zavod, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, konzervatorski odjeli, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostorno uređenje, Institut za povijest umjetnosti, Arhitektonski fakultet, Geodetski fakultet, CARNET, Hrvatski državni arhiv, Muzej Grada Zagreba, Muzej arhitekture HAZU, Udruženje hrvatskih arhitekata, Društvo arhitekata Zagreba, DOCOMOMO Hrvatska, ECOFAST, CROATIA NOSTRA i sl.).

Potencijalni su korisnici projekta: studenti arhitektonskih, graditeljskih, povijesnih i drugih smjerova dodiplomskog i poslijediplomskog studija, širi stručni auditorij zainteresiran za područje arhitekture kao i šira javnost, jer je riječ o području od interesa svakog pojedinca.

Izrada mrežne stranice i baze podataka te pokretanje rada na internetu predviđa se u roku od šest mjeseci, pod uvjetom da se osiguraju sva sredstva potrebna za realizaciju.

Nakon dovršenja i predstavljanja pilot-projekta uslijedilo bi razvijanje modela. Usporedo s tim aktivnostima, Sekcija bi kontinuirano prikupljala i koordinirala nova sredstva i daljnji razvoj baze podataka. Na taj bi se način širio i krug sudionika u projektu, a isto tako i korisnika. Iako se projekt bavi zagrebačkim arhitektonskim naslijeđem, moguće ga je s istim ciljem primijeniti i na druge gradove.

Ovaj pokušaj kreiranja novog modela koordinacije i komunikacije ustanova u kulturi i administracije s profesionalcima u ovom području i javnosti trebao bi stvoriti novu platformu komuniciranja te je pokušati institucionalizirati. Namjera je provocirati ustanove da model, iniciran u našem Društvu, primijene i u svojoj strukturi te potom

¹ Preporuka R(95)3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama za usklađivanje dokumentacijskih metoda i sustava vezanih uz povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa objavljena je potkraj 1999. u Godišnjaku zaštite spomenika kulture Hrvatske 22-23 (1996-1997) koji izdaje Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine.

ugrade u kulturnu politiku. Takav se pomak već osjetio i u projektu *Digitalni katastar kulturnih dobara Grada Zagreba* Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode.

Odgovorne osobe i radna grupa u realizaciji projekta ARNA jesu:

Uredništvo

Ivana Haničar, dipl. ing. arh.
Eva Matijašević, dipl. ing. arh.
Petar Puhmajer, dipl. pov. umj. i anglist
Nikola Škarić, dipl. ing. arh.
Sanja Štok, dipl. ing. arh.

Glavna urednica

Azra Suljić, dipl. ing. arh.

Recenzenti

Zlatko Karač, dipl. ing. arh.
dr. sc. Snješka Knežević
Ksenija Petrić, dipl. ing. arh.

Lektorica

mr. sc. Ivana Kurtović

Prijevod na engleski

Martina Petrinović, dipl. pov. umj. i anglist

PRILOG 3

INORMACIJSKI SUSTAV KULTURNE BAŠTINE RH "TEUTA"

Lana Križaj

Odjel za informacijsko-dokumentacijske poslove kulturne baštine
Ministarstvo kulture, Zagreb
lana.krizaj@min-kulture.hr

1 Uvod

Dvije godine nakon što je na ovom seminaru¹ održano izlaganje "Inventari spomenika kulture : standardi i smjernice za njihovu izradu" koje se bavilo teorijskim i metodološkim postavkama za izradu spomeničkih inventara, te dalo pregled dotadašnjih hrvatskih iskustava na tom području, ove smo godine imali prigode pokazati kako se te teorijske postavke postupno pretaču u praksu.

Rezultat toga jest *Informacijski sustav kulturne baštine RH "Teuta"*, razvijen u Ministarstvu kulture ponajprije za potrebe obavljanja poslova na zaštiti i očuvanju kulturne baštine, ali jednako tako namijenjen i široj stručnoj zajednici, a njegovim postavljanjem na internet bit će dostupan i najširoj javnosti.

Svrha je ovog sustava trojaka: prva je i osnovna namjera pružiti uvid u cjeloviti spomenički fond RH; druga je stvaranje "baze znanja" neophodne za rad na zaštiti kulturne baštine u smislu pružanja uvida u razinu dokumentiranosti spomenika i u postojeću dokumentaciju o spomeniku; a treća je zaštita kulturne baštine u njenom najizravnijem smislu, jer je digitalizacija dokumentacijskih zbirki, koje su i same po sebi kulturno dobro, najučinkovitiji oblik njihove zaštite.

Projekt izgradnje jedinstvenog informacijskog sustava kulturne baštine definiran je 2000./2001. godine, a u jesen 2002. godine Ministarstvo kulture započelo je s programskom provedbom ovog projektnog zadatka.

Opsežnim informatičkim radovima postojeći digitalni dokumenti (baze podataka izrađene u dBASE IV, nekolicina "kućnih" Access aplikacija) uspješno su migrirani na poslužitelj SQL i objedinjeni u jedinstvenu relacijsku bazu podataka, te je razvijeno korisničko sučelje u Accessu. Danas tako raspoložemo višekorisničkim informacijskim sustavom koji omogućuje praćenje promjena na podacima, automatsku mrežnu komunikaciju, prijavu grešaka, automatsku mrežnu nadogradnju sustava, te dodjeljivanje ovlasti na razini korisnika, odnosno grupe korisnika.

Okosnicu sustava čini Središnji inventar kulturne baštine RH, a sustavom su obuhvaćene i dokumentacijske zbirke s područja kulturne baštine (fototeka, fotoCDteka, planoteka, mikroteka), Registar kulturnih dobara RH, prijedlozi programa zaštitnih radova na spomenicima kulture, adresar osoba i ustanova relevantnih za zaštitu kulturne baštine, te cijeli niz pomoćnih datoteka, neophodnih za funkcioniranje službe zaštite spomenika kulture.

¹ 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture, Rovinj, 28.-30. studenog 2001.

Sustav je usklađen s europskim standardima (preporuke i smjernice Vijeća Europe, ISO standardi), kako u smislu sadržaja i strukture podataka, tako i u smislu tehničke platforme na kojoj je sustav razvijen, čime su ostvareni preduvjeti za brzu i laku razmjenu podataka sa srodnim ustanovama u Hrvatskoj (ponajprije s Hrvatskim restauratorskim zavodom), ali i na širem, međunarodnom planu.

Pri utvrđivanju koncepcije sustava, ali i tijekom cjelokupnog rada na sustavu, razmatrana su iskustva drugih zemalja na području dokumentiranja i inventariziranja kulturne baštine, pa se u tom smislu redovito prati razvoj sustava English Heritage, vodećeg državnog tijela za zaštitu kulturne baštine u Engleskoj (*Historic Buildings, Sites & Monuments Database*) te, isto tako, i francuskog sustava *Mérimée*, koji vodi i održava Ministère de la Culture et de la Communication, Direction de l'Architecture et du Patrimoine. Uspostavljeni su i kontakti sa susjednim državama, ponajprije Republikom Slovenijom, čiji je informacijski sustav kulturne baštine veoma nalik hrvatskom i u potpunosti usklađen s europskim standardima, što čini pretpostavke za buduću suradnju i razmjenu podataka.

Po, uvjetno rečeno, dovršetku, jer se radi o jednom otvorenom i permanentnom sustavu, *Informacijski sustav kulturne baštine RH "Teuta"* (ISKB) pružat će cjelovit pregled spomeničkog fonda RH, popraćen podacima o pravnom statusu, stanju spomenika, te stupnju dokumentiranosti kulturne baštine, a bit će dostupan i javnosti putem interneta. Osim tekstualnih baza podataka, informacijski sustav sadržavat će i digitaliziranu dokumentacijsku zbirku fototeke i planoteke, a planira se i digitalizacija zbirke mikrofilmirane tehničke dokumentacije.

U sljedećoj se fazi razvoja predviđa integriranje geospacijalnih podataka u sustav (GIS), što će osigurati kvalitetniju podlogu za potrebe prostornog planiranja i interpretaciju baštine u prostoru i prirodnom okolišu, te omogućiti interdisciplinarni pristup očuvanju kulturne baštine.

Konačno, cijeli će sustav biti povezan u jedinstvenu cjelinu sa sustavom BREUH (*Baza restauratorski evidentiranih umjetnina u Hrvatskoj*) Hrvatskoga restauratorskog zavoda, koji je bio predstavljen u okviru radionice *Dokumentacija, standardi, smjernice* na 6. AKM-seminaru održanom u Rovinju 2002. godine.

2 Baze podataka u sklopu *Informacijskog sustava kulturne baštine RH "Teuta"*

Kao što je već u uvodu spomenuto, ISKB obuhvaća cijeli niz baza podataka s područja zaštite kulturne baštine, koje su radi bolje preglednosti okupljene u nekoliko osnovnih skupina:

- Središnji inventar kulturne baštine (Graditeljska baština; Povijesne cjeline; Arheološka topografija),
- Administrativne baze (Zaštitni radovi; Registar kulturnih dobara RH),
- Dokumentacijske zbirke (Fototeka; Mikroteka; Planoteka; FotoCDteka),
- Ratne štete,
- Pomoćne baze (Službeni popis naselja u RH; Adresar osoba i ustanova; Tezaurus spomeničkih vrsta).

2.1 Središnji inventar kulturne baštine RH

Središnji inventar jest popis ili katalog cjelokupnoga spomeničkog fonda nepokretne kulturne baštine na području RH. On je razdijeljen u tri baze podataka – *Povijesne cjeline*, *Arheološka topografija* i *Graditeljska baština* – jer tako raznorodne kategorije ili klase kulturnih dobara nije moguće dokumentirati po jednoobraznoj strukturi podataka, već svaka od njih zahtijeva stanovitu modifikaciju osnovne podatkovne strukture (Slika 1).

Slika 1. Graditeljska baština – izgled korisničkog sučelja

Strukture podataka za svaku od spomenutih baza utvrđene su na temelju europskih standarda za dokumentiranje i inventariziranje kulturne baštine, tako da su sačuvani svi podaci iz prijašnje prakse bilježenja podataka i usklađeni, odnosno nadopunjeni novima, koje preporučaju spomenuti europski dokumenti.²

² Vidjeti: The Council of Europe and cultural heritage 1954-2000 / ed. by José Maria Ballester. Strasbourg : Council of Europe, 2001.; Guidance on inventory and documentation of the cultural heritage / ed. by John Bold, Monique Chatenet. Strasbourg : Council of Europe, 2001.

Polazišna baza cijelog sustava jest baza *Graditeljska baština*, jer je to onaj dio spomeničkog fonda koji je brojčano najzastupljeniji (oko 8.400 spomenika), pa se na nju vežu sve ostale baze. Zato je prema Preporuci Vijeća Europe³ brižno definirana struktura podataka za dokumentiranje pojedinačnih nepokretnih spomenika i njihovih sklopova (dakle, graditeljske baštine), a potom je taj polazišni model, uz konzultaciju adekvatnih međunarodnih smjernica, prilagođen povijesnim cjelinama i arheološkoj topografiji.

Slika 2. Shematski prikaz osnovne strukture podataka o spomeniku

Osnovni podaci o graditeljskoj baštini, odnosno o pojedinačnim građevinama i njihovim sklopovima, okupljeni su u sljedeće skupine podataka: 1. Ime (naziv) spomenika i reference; 2. Lokacija; 3. Namjena; 4. Datacija; 5. Pojedinci i organizacije vezani uz povijest građevine; 6. Građevni materijali i tehnike; 7. Stanje spomenika; 8. Pravni status/zaštita; i 9. Bilješke (povijesni sažetak i opis spomenika) (Slika 2).

Takva osnovna struktura podataka primijenjena je, uz stanovite nužne modifikacije, i u preostale dvije baze podataka *Središnjeg inventara*, odnosno u *Povijesnim cjelinama* i *Arheološkoj topografiji*.

³ Core Data Index (indeks osnovnih podataka) za povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa: Preporuka R(95)3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama za usklađivanje dokumentacijskih metoda i sustava vezanih uz povijesne građevine i spomenike graditeljskog naslijeđa. // Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 22-23(1996-1997), 181-187.

2.2 Administrativne baze

Drugu cjelinu *Informacijskog sustava kulturne baštine RH "Teuta"* čine *Administrativne baze*, kao što je baza *Zaštitni radovi*, pomoću koje se obavljaju administrativni poslovi prikupljanja i obrade prijedloga programa zaštitnih radova na spomenicima kulture, te baza *Registra kulturnih dobara RH* pomoću koje se obavlja revizija pravnog statusa cjelokupnoga spomeničkog fonda na području RH. Radi se o opsežnom poslu usklađivanja postojećih rješenja o pravnoj zaštiti kulturnih dobara s aktualnim zakonskim propisima. Naime, stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara⁴ iz 1999. godine, te Pravilnika o Registru kulturnih dobara RH⁵ iz 2001. godine, bitno je promijenjen prijašnji sustav pravne zaštite spomenika kulture koji se temeljio na starom zakonu iz 1967. godine. Kako je "stari" Registar temeljen na zakonskim propisima iz 1967. godine poslužio kao polazište za izradu Središnjeg inventara, tako je sada potrebno te podatke revidirati i uskladiti s novim propisima, što je programski zadatak Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture.

2.3 Dokumentacijske zbirke

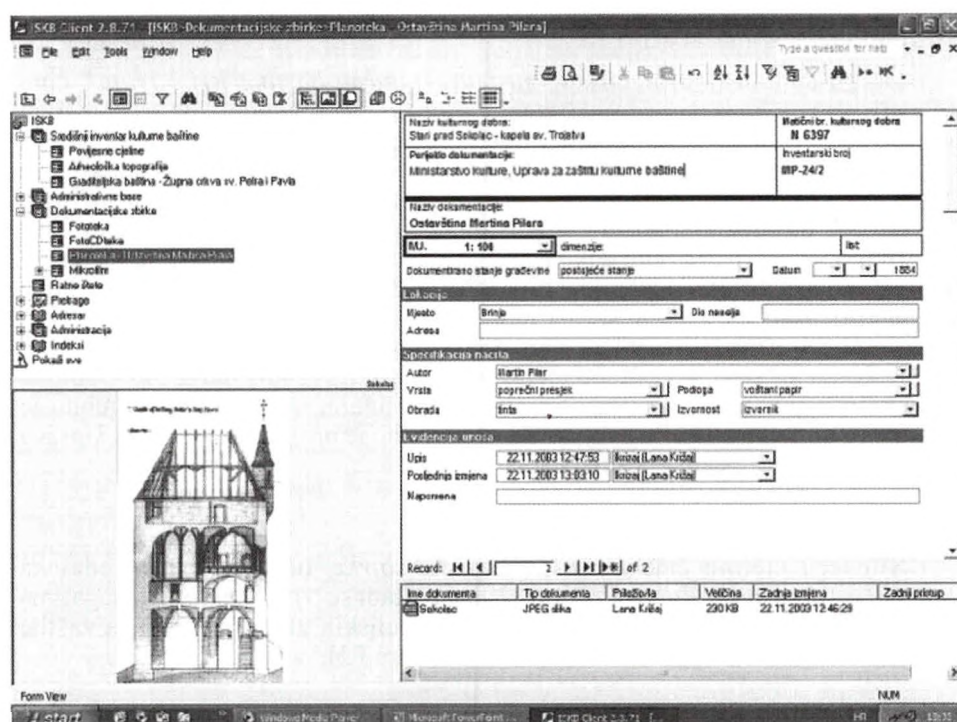
Sljedeću cjelinu čine *Dokumentacijske zbirke*, odnosno baze podataka *Planoteka*, *Mikroteka*, *Fototeka* i *FotoCDteka*. Radi se o računalnim pomagalicama za inventariziranje i katalogiziranje dokumentacijskih zbirki s područja zaštite kulturne baštine, u vlasništvu Ministarstva kulture RH,⁶ a to su:

1. *Planoteka*, zbirka starih zemljopisnih karata i grafička zbirka. Sadrži planove, projekte, nacрте, snimke i terenske skice nastale u razdoblju od 1800. do 1970. godine, kojih prema inventarnoj knjizi ima 7.320 komada, te 834 grafička lista tematski vezana uz kulturnu baštinu, nastala u rasponu od 1888. do 1950. godine (Slika 3).

⁴ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69(1999), 2587-2601.

⁵ Pravilnik o registru kulturnih dobara Republike Hrvatske. // Narodne novine 37(2001), 1103-1107.

⁶ Informacijskim sustavom kulturne baštine RH "Teuta" zasad su obuhvaćene samo četiri navedene dokumentacijske zbirke, koje, dakako, nisu jedine zbirke koje Ministarstvo posjeduje. Tu se nalaze još i hemeroteka, topografska zbirka, zbirke starije pisane građe, zasebni korpusi dokumentacije o orguljama, mozaicima i zidnim slikama itd., za koje tek predstoji izrada računalnih baza u sklopu "Teute".

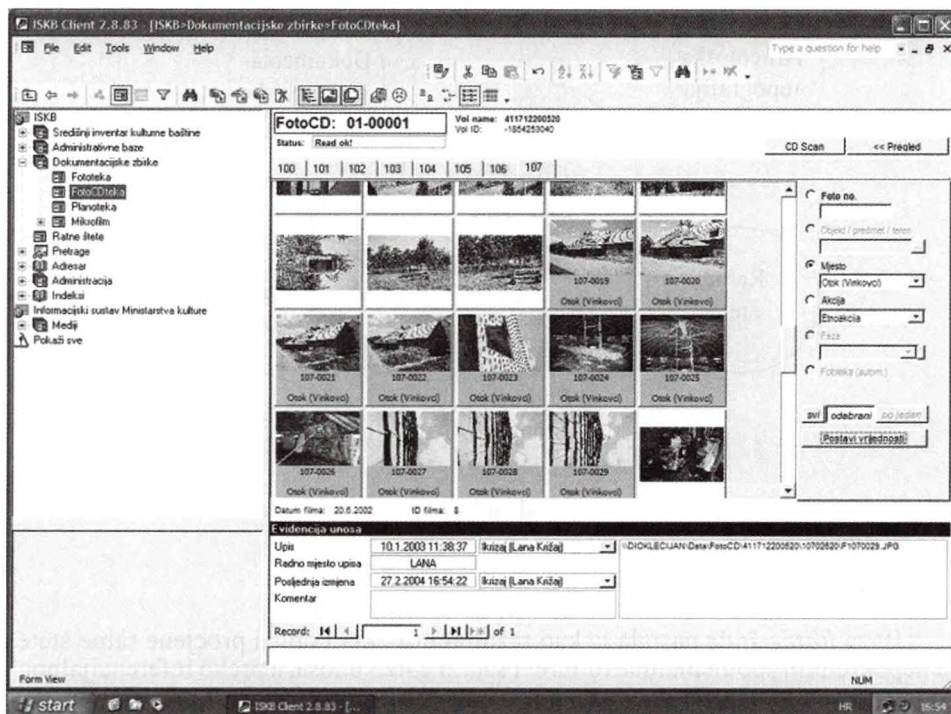

Slika 3. Planoteka – izgled korisničkog sučelja

2. *Mikroteka* sadrži mikrofilmove tehničke dokumentacije spomenika kulture, čiji se izvornici nalaze u planotekama konzervatorskih odjela⁷ službe zaštite kulturne baštine i drugih ustanova. Snima se od 1979. godine. Do danas je snimljeno oko 90.000 snimaka u dva tematski odvojena dijela: mikrofilmovi iz planoteka pojedinih ustanova i mikrofilmirane ostavštine pojedinih značajnih arhitekata. U bazu podataka *Mikroteka* trenutno je upisano 22.000 jedinica.
3. *Fototeška* sadrži oko 30.000 negativa i oko 51.000 pozitiva, snimljenih u razdoblju od oko 1860. godine do današnjih dana, te približno 500 negativa na staklenim pločama i zbirku razglednica (oko 2 ladice). Fototečni fond sustavno se digitalizira, tako da je do sada u bazu uneseno i oko 8.200 fotografija.
4. *FotoCDteška* najmlađa je dokumentacijska zbirka (osnovana 2002. godine), a radi se o fotografijama snimljenim digitalnim fotoaparatom tijekom akcija evidentiranja i inventariziranja kulturne baštine, koje provodi Uprava za

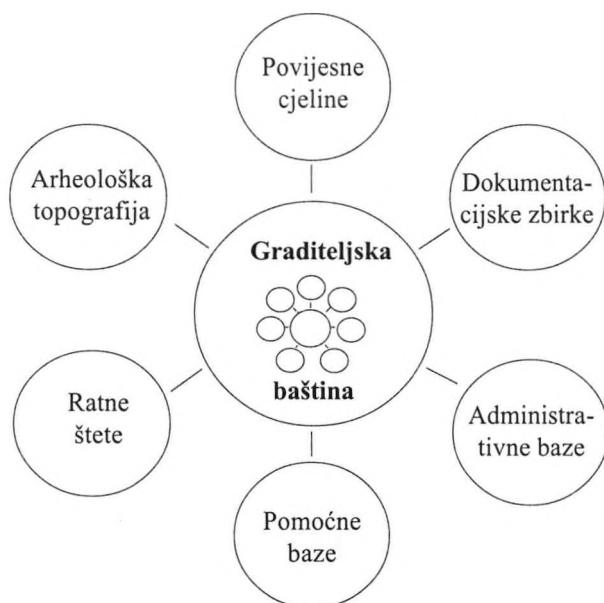
⁷ Radi se o konzervatorskim odjelima Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture, odnosno o bivšim regionalnim zavodima za zaštitu spomenika kulture (Dubrovnik, Karlovac, Osijek, Požega, Pula, Rijeka, Split, Šibenik, Varaždin, Zadar, Zagreb).

zaštitu kulturne baštine, i pohranjenim na CD-ROM-ove. Zbirka trenutno broji 60 takvih kompaktnih diskova, koji se brzim i jednostavnim postupkom učitavaju u bazu podataka (Slika 4).

Slika 4. FotoCDteka – izgled korisničkog sučelja

Sve ove baze povezane su s bazama *Središnjeg inventara* u jedinstveni relacijski model (Slika 5), a kao poveznice služe referencijalni brojevi spomenika: JMBS – jedinstveni matični broj pojedinačnog spomenika, tj. oznaka spomenika unesenog u bazu Graditeljska baština; JMBL – jedinstveni matični broj lokaliteta u bazi Arheološka topografija; te JMBC – jedinstveni matični broj cjeline u bazi *Povijesne cjeline*.

Slika 5. Shematski prikaz relacijskog modela *Informacijskog sustava kulturne baštine RH "Teuta"*

2.4 Ratne štete

Baza *Ratne štete* nastala je kao rezultat projekta *Popis i procjene ratne štete* na nepokretnim spomenicima kulture⁸ i sadrži 2.423 unosa, a preko referencijalnog broja spomenika (JMBS) povezana je s bazom *Graditeljska baština*.

2.5 Pomoćne baze

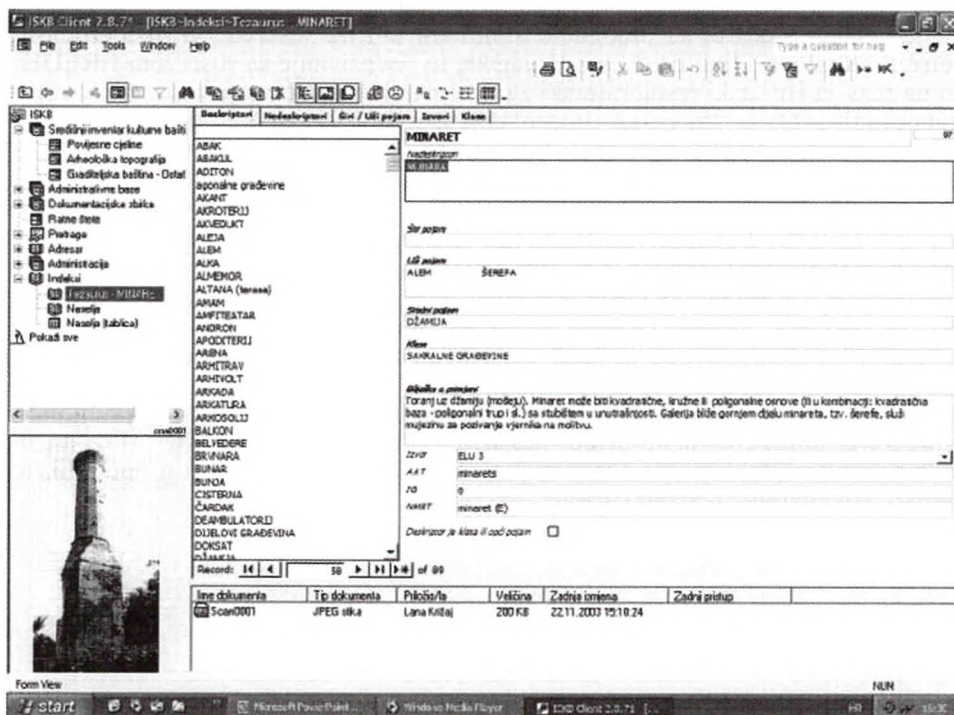
Preostali dio *Informacijskog sustava kulturne baštine RH "Teuta"* čine pomoćne baze kao što su *Adresar pravnih i fizičkih osoba*, zatim službeni popis naselja u Republici Hrvatskoj (Državni zavod za statistiku) te, kao posebno važan dio sustava, *Tezaurus spomeničkih vrsta* (Slika 6). Potreba za uspostavljanjem jedinstvene klasifikacije spomenika kulture i jedinstvenoga spomeničkog nazivlja bila je već u nekoliko navrata istaknuta na AKM-seminarima i prepoznata kao najveća boljka na području konzervatorske i restauratorske dokumentacije. Zato je, na temelju ISO standarda za izradu jednojezičnih⁹ i višejezičnih¹⁰ tezaurusa i

⁸ Vidjeti: Ukrainčik, V.; B. Uršić. *Ratne štete na spomenicima kulture*. // *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 24-25(1998-1999), 7-55.

⁹ ISO 2788 : *Documentation - Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri*. 2nd ed. 1986-11-15. Geneva : ISO, 1986.

¹⁰ ISO 5964 : *Documentation - Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri*. 1st ed. 1985-02-15. Geneva : ISO, 1985.

relevantnih stranih tezaurusa,¹¹ te na temelju dosadašnjih hrvatskih iskustava,¹² razvijena složena aplikacija za kompilaciju tezaurusa, te je započet rad na prikupljanju termina i izradi rječnika spomeničkog nazivlja. Po prikupljanju dovoljnog broja pojmova, tezaursus će biti povezan s bazama *Središnjeg inventara* kao pomagalo za nadzor nad nazivljem, što će doprinijeti većoj konzistentnosti podataka, a time i njihovom kvalitetnijem pretraživanju.

Slika 6. Tezaursus spomeničkih vrsta – izgled korisničkog sučelja

Konačno, među pomoćnim bazama nalazi se i datoteka korisnika pomoću koje se obavlja administriranje cijelim sustavom, tj. upravljanje korisnicima i dodjeljivanje prava za rad i upotrebu sustava.

¹¹ Navodimo same neke: Thesaurus of monument types : a data standard for use in archaeological and architectural records. 2nd ed. Swindon : RCHME & English Heritage, 1998.; Art and architecture thesaurus. Getty Information Institute. http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/aat/index.html (2004-02-27); Ministère de la Culture et de la Communication – direction de l'Architecture et du Patrimoine. Base de données Thésaurus. <http://www.culture.gouv.fr/documentation/thesarch/pres.htm> (2004-02-27).

¹² Maroević, Ivo. Model dokumentacije za izradu povijesno-umjetničke topografije na području Hrvatske s mogućnošću primjene automatske obrade podataka. // *Vijesti muzealaca i konzervatora* 2-3(2001), 82-117.

3 Daljnji razvoj

Informacijski sustav kulturne baštine RH "Teuta" zamišljen je kao otvoreni sustav koji će se sustavno nadograđivati novim sadržajnim cjelinama, pa se tako u sljedećoj fazi predviđa izrada baza podataka za hemeroteku, orgulje, mozaike, te pokretnu i nematerijalnu kulturnu baštinu.

Predviđa se i integriranje geospacijalnih podataka u sustav i izgradnja geografsko-informacijskog sustava kulturne baštine.

Nadalje, kako bi se omogućio simultani rad na sustavu i u dislociranim konzervatorskim odjelima diljem Hrvatske, te povezivanje sa sustavom BREUH kojeg razvija Hrvatski restauratorski zavod, planira se podizanje sustava na web-tehnologiju. Osim što ćemo time olakšati pristup podacima stručnjacima iz konzervatorske i restauratorske djelatnosti, takav način rada, u kojem će daljnji posao na unosu i ažuriranju podataka biti distribuiran na konzervatorske odjele Ministarstva kulture, doprinijet će njihovoj točnosti i kvaliteti. S druge će nam strane web-tehnologija omogućiti da kao tijelo državne uprave ispunimo i našu obvezu informiranja javnosti o našem djelovanju, čime se podiže opća svijest o kulturnoj baštini, potvrđuje identitet zajednice i pojedinca, potiče interes za baštinu, što sve doprinosi njenoj zaštiti i očuvanju. Stoga naše podatke želimo učiniti dostupnima putem interneta najširoj javnosti, ali svakako uz provedene nepohodne sigurnosne mjere, kako baš tu baštinu koju nastojimo zaštititi, ne bismo izložili opasnostima od uništenja, pljačke ili vandalizma, nepromišljeno objavljujući podatke o položaju, primjerice, nezaštićenih hidroarheoloških nalazišta u Jadranskom moru ili građevina s vrijednim inventarom koje nisu u upotrebi, a nemaju adekvatnu čuvarsku službu.